

An Open Data Governance Model for Administrative Health with the Establishment of E-Government in the Tax Affairs Organization

Ahmad Sami¹, *Masoud Ahmadi², Rahman Ghafari³, Changiz Mohammadizadeh⁴

1. PhD Student in Public Administration, Faculty of Humanities, Islamic Azad University Sari Branch, Sari, Iran

2. Assistant Professor, Department of Public Administration, Faculty of Humanities, Islamic Azad University Sari Branch, Sari, Iran

3. Assistant Professor, Department of Public Administration, Faculty of Humanities, Islamic Azad University Sari Branch, Sari, Iran

4. Assistant Professor, Department of Public Administration, Faculty of Humanities, Islamic Azad University Sari Branch, Sari, Iran

Use your device to scan
and read the article online

Citation: Sami, A., Ahmadi, M., Ghafari, R., & Mohammadizadeh, Ch. (2022). [An Open Data Governance Model for Administrative Health with the Establishment of E-Government in the Tax Affairs Organization]. *Quarterly Journal of the Macro and Strategic Policies*, 10 (4), 826-846. <https://doi.org/10.30507/JMSP.2022.334524.2395>

<https://doi.org/10.30507/JMSP.2022.334524.2395>

20.1001.1.23452544.1401.10.40.7.4

Funding: See Page 843

Received: 17/03/2022

Accepted: 26/05/2022

Available Online: 22/12/2022

Article Type: Research paper

Key words:

Open-data governance;
administrative health;
E-governance; tax affairs
organization; grounded
theory approach.

ABSTRACT

The current research aims to suggest an open data governance model to improve the administrative health with the establishment of E-government in the tax affairs organization. The objectives are practical using grounded theory for the qualitative analysis. The data were collected through the semi-structured interview. The population of the research was all the high level managers of the tax affairs organization, CEOs and their deputies, tax advisors, professors of economics department, experts and researchers of the information technology, elites in the field of governance and administrative health, and other managers of supervision centers. The sampling was done to reach thick-data for the qualitative analysis, resulting in 12 participants. The data analysis was coded through open, thematic, and selective coding systems. The findings indicated six elements from the grounded theory: 1. Main elements such as shared data-base, responding system, organizational clarity, and technical infrastructures, 2. Interventional condition such as shared elements (domestic and foreign), domestic elements, and foreign elements, 3. Causative elements such as shared elements (indo- and exo-organizational), individual elements, and social elements, 4. Contexts such as indo- and exo-organizational contexts, 5. Strategies such as shared strategies (indo- and exo-organizational), indo-organization elements, and exo-organizational elements, 6. Shared consequences such as shared consequences (indo- and exo-organizational), indo-organizational consequences, and exo-organizational consequences.

JEL Classification: H, H2.

* Corresponding Author:

Masoud Ahmadi, PhD

Address: Islamic Azad University Sari Branch, Sari

Tel: +98(911)1514502

Email: m.ahmadi4502@gmail.com

مدل حکمرانی داده‌باز در راستای سلامت اداری با استقرار دولت الکترونیک در سازمان امور مالیاتی

احمد سامی^۱، * مسعود احمدی^۲، رحمان غفاری^۳، چنگیز محمدی‌زاده^۴

۱. دانشجوی دکتری، رشته مدیریت دولتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ساری، ایران
۲. استادیار، گروه مدیریت دولتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ساری، ایران
۳. استادیار، گروه مدیریت دولتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ساری، ایران
۴. استادیار، گروه مدیریت دولتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ساری، ایران

 20.1001.1.23452544.1401.10.40.7.4

چیکید

تاریخ دریافت: ۲۶ اسفند ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش: ۵ خرداد ۱۴۰۱

تاریخ انتشار: ۱ دی ۱۴۰۱

نوع مقاله: علمی - پژوهشی

کلیدواژه‌ها:

حکمرانی داده‌باز، سلامت اداری، دولت الکترونیک، سازمان امور مالیاتی، رویکرد نظریه داده‌بنیاد.

پژوهش حاضر با هدف ارائه مدل حکمرانی داده‌باز در راستای سلامت اداری با استقرار دولت الکترونیک در سازمان امور مالیاتی انجام شده است. تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش اجرا کیفی از نوع نظریه داده‌بنیاد بود. اطلاعات نیز با ابزار مصاحبه نیمه‌ساختاریافته گردآوری شد. جامعه آماری پژوهش شامل تمام مدیران رده‌بالای سازمان امور مالیاتی، مدیران کل و معاونان، مشاوران مالیاتی، استادان گروه اقتصاد، متخصصان و محققان فناوری اطلاعات خبرگان فعال در زمینه حکمرانی و سلامت اداری، مدیران نهادهای نظارتی بودند. نمونه پژوهش نیز با توجه به اشباع نظری داده‌ها در پژوهش کیفی مشخص گردید و حجم نمونه دوازده نفر انتخاب شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش کدگذاری شامل سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری گزینشی به‌صورت دستی انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد شش مقوله مورد نظر در نظریه داده‌بنیاد در پژوهش شامل این موارد بود: ۱. عوامل محوری شامل وجود پایگاه داده‌ای مشترک، نظام پاسخ‌گویی مناسب و شفافیت سازمانی، و زیرساخت‌های فنی؛ ۲. شرایط مداخله‌گر شامل عوامل مشترک (داخلی و خارجی)، عوامل داخلی و عوامل خارجی؛ ۳. عوامل علی شامل عوامل مشترک (درون و برون سازمانی)، عوامل فردی و عوامل اجتماعی؛ ۴. بسترها شامل بستریهای درون‌سازمانی و بستریهای برون‌سازمانی؛ ۵. راهبردها شامل راهبردهای مشترک (درون و برون سازمانی)، راهبردهای درون‌سازمانی و راهبردهای برون‌سازمانی؛ ۶. پیامدها شامل پیامدهای مشترک (درون و برون سازمانی)، پیامدهای درون‌سازمانی و پیامدهای برون‌سازمانی.

طبقه‌بندی JEL: H2، H2.

* نویسنده مسئول:

دکتر مسعود احمدی

نشانی: ساری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری

تلفن: +۹۸(۹۱۱)۱۵۱۴۵۰۲

پست الکترونیک: m.ahmadi4502@gmail.com

۱. مقدمه

حکمرانی بحثی تازه نیست؛ سابقه‌ای طولانی شاید به عمر بشر دارد. حکمرانی فرایندی است که طی آن گروهی از مردم به نمایندگی از آن‌ها تصمیم می‌گیرند و گروهی دیگر به نمایندگی از آن‌ها و تحت نظارتشان اجرا می‌کنند (رفیعی و شهنوشی، ۱۳۹۳، ص. ۱۶۲). حکمرانی نخستین بار در سال ۱۹۷۹م از سوی ویلیام سون در ادبیات اقتصادی به کار رفت و از سال ۱۹۸۰م به بعد کاربرد این واژه بیشتر شد. اما هنگامی که بانک جهانی در سال ۱۹۸۹م گزارش سالیانه خود را به حکمرانی خوب اختصاص داد، هیچ کس تصور نمی‌کرد حکمرانی خوب در ادبیات توسعه جایگاهش را به این شکل گسترش دهد (ابراهیم‌پور و الیک، ۱۳۹۵).

حکمرانی خوب مجموعه‌ای از اصول و معیارهای مدیریت اجتماعی برای پیشینه کردن منافع عمومی و ترویج و تضمین توسعه هماهنگ و پایدار کشور است (Giao, 2021, p. 51) و فضای فکری جدیدی را به روی این امکان می‌گشاید که گروه‌هایی که در جامعه‌اند اما خارج از دولت قرار دارند، ممکن است نقش مهم‌تری در حل مسائل ملی ایفا کنند (Peráček, Mucha, & Breštovanská, 2019, p. 88). همچنین حکمرانی خوب دارای هشت ویژگی اساسی یا شاخص به این شرح است: مشارکت، اجماع‌گرایی، پاسخ‌گویی، شفافیت، مسئولیت‌پذیری، عدالت و انصاف، اثربخشی و کارایی، و انطباق با اجرای قانون (Bakkar & Ogcem, 2020, p. 177).

برای حکمرانی خوب موانعی نیز ذکر کرده‌اند؛ از جمله: عدم افشای عمومی برنامه‌های استراتژیک سازمان‌ها، پیوند بودجه، ارزیابی دقیق عملکرد کاری، شاخص‌های خروجی بیشتر سازمان‌ها، تجزیه و تحلیل منابع مختلف تخصیص یافته و نتایج به دست آمده و همچنین سخت‌گیری سیاسی داخلی (Chien & Nghi Thanh, 2022, p. 3).

سلامت اداری یعنی نظام اداری با رعایت اصول و مقررات اداری حاکم و با توجه به نظم اداری از قبل طراحی شده، وظایفش را برای نیل به بهره‌وری سازمانی به خوبی اجرا می‌کند. سلامت اداری یکی از خواسته‌ها و آرزوهای دیرین جوامع بوده؛ به طوری که نظام اداری ابزار توزیع عادلانه خدمت به عموم شهروندان است (یعقوبی، ۱۳۹۶، ص. ۲۰۷). سلامت اداری معلول عوامل متعددی همچون فرهنگی، ساختاری، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی است که برای تحقق یافتن آن باید راهکارهای چندبُعدی ارائه شود. دین اسلام سلامت نظام اداری را مشروط به سلامت کارکنان به‌ویژه مدیران عالی، رهبران جامعه، توجه به نیازهای مادی و معنوی کارکنان دولت، رعایت اهلیت‌ها در واگذاری امور، اعمال نظارت چندگانه بر فعالیت‌ها و عملکردهای مدیران، اعمال روش‌های عادلانه در روابط متقابل شخصی و جبران خدمات، تحول در ارزش‌ها و باورها، تحول در برنامه‌های آموزش و پرورش نیروی انسانی، مشارکت مردم در اداره امور، رفتار قاطع با متخلفان و امثال این‌ها تعریف می‌کند (ایمانی برندق، محمدی و باقری، ۱۳۹۵، ص. ۱۸).

یکی از مهم‌ترین فرصت‌هایی که فناوری‌های نوین پیش‌روی سیاست‌مداران و مدیران قرار می‌دهد، امکان «مهندسی مجدد معماری دولت» و افزایش قابلیت دسترسی، تقویت کارآمدی و پاسخ‌گوتر کردن آن است. استفاده از مهندسی مجدد معماری دولت و سایر امکانات گفته‌شده در فرایند حکمرانی موجب پیدایش پدیده‌ای به نام دولت الکترونیک شده است (مقیم و اعلائی اردکانی، ۱۳۹۰، ص. ۱۷۲). دولت الکترونیک به معنای استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات برای ایجاد تغییر در ساختارها و فرایندهای کاری سازمان‌های دولتی است (Hariguna, Rahardja & Ruangkanjanases, 2020, p. 431).

دولت الکترونیک با هدف بهبود در شیوه و روند انجام امور اداری، کاهش بوروکراسی و تشریفات زائد اداری و در نهایت کاهش فساد استقرار می‌یابد (بعقوبی، ۱۳۹۶، ص. ۱۸). همچنین دولت الکترونیک به واسطه داشتن راهکارهای اجرایی موجود می‌تواند در مقابله با فساد مالی و اداری در سازمان و پیشگیری از آن راهگشا و مؤثر باشد (خلیلی پاجی، ۱۳۹۷، ص. ۲۵).

چهار زیرساخت اساسی تشکیل‌دهنده دولت الکترونیک که هر کدام به شکل‌های متفاوت بر سلامت اداری اثر می‌گذارد، عبارت است از (ایران‌زاده و داوری، ۱۳۹۱، ص. ۵۷):

- زیرساخت فنی دولت الکترونیک: شامل نرخ نفوذ اینترنت، نرخ نفوذ رایانه شخصی، ارتباطات بین‌المللی، تدارکات سریع‌تر و کم‌هزینه‌تر و مطمئن‌تر؛

- زیرساخت قانونی و قانون‌گذاری دولتی الکترونیک: شامل حداقل معیّتی از چارچوب‌های قانونی برای تدارک جنبه‌های قانونی دولت الکترونیک مانند امضاهای الکترونیک، حریم شخصی، رمزنگاری و استانداردها؛

- زیرساخت منابع انسانی دولت الکترونیک: شامل سطح حداقلی از منابع انسانی تعلیم‌دیده، پرداخت حقوق و مزایا از طریق اینترنت، استخدام نیروی انسانی، تسهیل فعالیت‌های پرسنلی، بهینه‌سازی ارتباطات میان شهروندان و سازمان‌های دولتی و افزایش میزان آگاهی و دانش کارمندان؛

- زیرساخت فرهنگی دولت الکترونیک: دسترسی آسان به اطلاعات برای مردم، افزایش مشارکت مردمی، کاهش تخلفات اداری، امکان ارائه خدمات به گروه‌های خاص، افزایش تنوع در خدمات دولتی، اصلاح بوروکراسی اداری و دولتی.

سازمان امور مالیاتی با ایجاد سامانه سنیم (مخفف سامانه نرم‌افزاری یکپارچه مالیاتی) که برگرفته از الگوی فرانسوی آن است، برچیدن سامانه قدیمی رسیدگی به پرونده‌های مالیاتی که بر مبنای علی‌الرأس و ممیزسالاری بوده و تدوین قانون جدید (قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۹۴/۴/۳۱) با قابلیت اجرایی از ابتدای ۱۳۹۵ به دنبال واقعی‌سازی داده‌ها، اخذ مالیات بر اساس اطلاعات واقعی مؤدیان و ایجاد عدالت مالیاتی بوده است؛ اما به دلیل شرایط

سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و مدیریتی جامعه، این امر به آسانی محقق نخواهد شد؛ زیرا نیازمند ایجاد بسترهای مناسب برای مؤدیان و فعالان اقتصادی، نهادهای مالی و اقتصادی، سیستم قضایی، فرهنگ مالیاتی و شفافیت‌های مالی طرفین است. در تحقیق حاضر، الگویی برای حکمرانی مناسب بر مبنای داده‌های باز اطلاعاتی و ایجاد سلامت اداری با استفاده کامل و جامع از دولت الکترونیک و فناوری اطلاعات ارائه شده است.

۲. پیشینه تحقیق

در خصوص حکمرانی داده‌باز در راستای ارتقای سلامت اداری با استقرار دولت الکترونیک مطالعات مختلفی انجام شده است. **خلیلی پاجی (۱۳۹۷)** در مقاله‌ای با عنوان تحلیل کارکرد دولت الکترونیک در پیشگیری از فساد، یکی از عوامل اصلی در ایجاد سلامت نظام مالی و اداری در هر کشور را افزودن بر مسائل فرهنگی و اقتصادی، تدوین و تصویب قوانین جامع و کامل دانست و نتیجه گرفت یکی از راهکارهای مورد توجه در قانون موصوف جهت پیشگیری از فساد، مکانیزه کردن امور اداری و استفاده از سازکارهای دولت الکترونیک است.

ملایی و طاهری (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان توسعه کسب‌وکار الکترونیک با مدل نوآوری در داده، داده‌باز دولتی و نوآوری باز، بیان کردند داده‌باز به دلیل ظرفیت زیاد آن برای نوآوری خدمات دیجیتال، اغلب به‌عنوان یک توانمندساز در رشد اقتصادی توصیف شده است. فراتر از مزیت‌های مالی، نوآوری در داده‌باز که یکی از موضوعات نوآوری داده نیز است، می‌تواند از طریق افزایش شفافیت دولت، کیفیت و کمیت خدمات عمومی و تعامل بین ذی‌نفعان و همچنین توانمند نمودن کاربران و ارائه‌دهندگان داده، موجب آثار اجتماعی مثبت و رشد کسب‌وکار شود.

نتایج تحقیق **یعقوبی (۱۳۹۶)** با عنوان حکمرانی خوب و ارتقای سلامت نظام اداری، نشان داد ایجاد و استقرار دولت الکترونیک در کشور از پنج بُعد شفافیت، پاسخ‌گویی، مشارکت، اعتقاد و نظارت‌پذیری، کارآمدی دولت و دسترسی به خدمات دولتی باعث ارتقای شاخص حکمرانی خوب در کشور می‌شود.

ایمانی برندق و دیگران (۱۳۹۵) در تحقیقی با عنوان عوامل مؤثر بر فرایند و سلامت نظام اداری و مقابله با فساد بیان کردند براساس نظر کارشناسان، مدیران و حسابرسان دستگاه‌های اجرایی، رعایت کردن نظم اداری و مالی، شفاف عمل کردن مسئولان دستگاه‌های اجرایی، قانون‌گرایی مسئولان دستگاه‌های اجرایی، پاسخ‌گو بودن مسئولان به عملکرد خود، احساس مسئولیت به بیت‌المال، تکریم ارباب‌رجوع و رعایت موازین اخلاقی و تعهد به مسئولیت‌های اجتماعی عوامل فزاینده سلامت نظام اداری است.

کپینگ^۱ (2017) در تحقیقی با عنوان حکمرانی و حکمرانی خوب: یک چارچوب جدید برای تجزیه و تحلیل‌های سیاسی، اعلام کرد در زمان تغییر تمام کشورها به دنبال یافتن یک مشکل جدید از دولت هستند که با شرایط زمان سازگاری دارد و از رشد اجتماعی برخوردار است و تمرکز بر اداره کشور بر اساس سیاست‌های قابل قبول است؛ برای بازسازی سیستم قابل قبول سیاست‌های دموکراسی چنین نظریه‌های عملی و تئوری دولت اهمیت بسیار دارد و بر اساس مدل‌های قابل پسند دولت اداره می‌شود.

د آگوستینو^۲ (2018) در مقاله‌ای با عنوان داده‌های باز و سلامت عمومی می‌نویسد ارتباط بین اطلاعات شفاف و سلامت عمومی از طریق تعریف اطلاعات دولت شفاف، اطلاعات سلامت عمومی و سایر مفاهیم کلیدی و اصطلاحات مربوط بررسی می‌شود. در خصوص اهمیت شفافیت اطلاعات و سلامت عمومی مفاهیم گوناگونی وجود دارد. در این مقاله، بر سیاست‌های اطلاعات شفاف و در دسترس بسیار تأکید شده است.

لابوتکوا^۳ (2018) در تحقیقی با عنوان حکمرانی داده‌باز، درسی برای یادگیری، به این نتیجه رسید که اطلاعات دولت شفاف بخشی از روند دولت شفاف است. دولت شفاف بر سه هدف متمرکز است: شفافیت، مشارکت و همکاری. شفافیت: فراهم آوردن اطلاعات برای عموم درباره فعالیت‌های دولت. مشارکت: بر امور عمومی تأکید می‌کند و بدین معناست که دولت از اطلاعات مردم بیشتر بهره می‌برد و آن را در امور کشور مشارکت می‌دهد. همکاری: ارتباطی نزدیک بین دولت و ملت است که شهروندان بخشی از دولت را تشکیل می‌دهند و در اهداف عمومی با دولت همکاری می‌کنند. اطلاعات دولت شفاف باعث شکل‌گیری خدمات عمومی و پیشرفت اقتصادی می‌شود.

ابالدی^۴ (2013) در مقاله‌ای با عنوان حکمرانی داده‌باز به سمت تجزیه و تحلیل ابتکارات دولت باز، دریافت که شروع اطلاعات دولت شفاف و به خصوص توسعه پرتال دولت شفاف از اواسط دهه ۲۰۰۰م، هم در سطح دولت محلی و هم در مرکزی در کشورها رو به افزایش است. درک تمام شرایط برای رسیدن به همه این اهداف ضروری است. اهداف پژوهش مزبور بیشتر درباره اجرای سیاست‌های کلی دولت شفاف و موضوعات مربوط به آن است. بنابراین با توجه به مطالب بیان‌شده، محقق به دنبال تبیین الگوی حکمرانی داده‌باز در راستای ارتقای سلامت اداری با استقرار دولت الکترونیک است.

1. Keping
2. D agoštino
3. Laboutkova
4. Ubaldi

۳. چارچوب نظری

۳-۱. حکمرانی خوب

اصطلاح «حکمرانی خوب» در دهه ۱۹۹۰م در جریان اصلاحات بخش عمومی و اجرای مدل‌های مدیریت عمومی جدید در بسیاری از کشورها تعریف شد. حکمرانی خوب در واقع فرایند مستمر حل و فصل منافع متنوع، متضاد و اجرای اقدامات تعاونی است (Chien & Nghi, 2022, p. 2) و شامل نهادها و مکانیسم‌های رسمی است که برای تضمین انطباق غیررسمی و توافق‌هایی که مردم و سازمان‌ها برای دستیابی به منافع خود با آن موافقت کرده‌اند یا پذیرفته‌اند که قدرت دارند (Commission on Global Governance, 1995). همچنین حکمرانی خوب مکانیسم‌ها، فرایندها و نهادهایی را در بر می‌گیرد که شهروندان و گروه‌ها برای بیان نگرانی‌هایشان، اعمال حقوق و تعهدات قانونی خود و نشان دادن تفاوت‌هایشان از آن‌ها استفاده می‌کنند؛ نیز شامل محیط نهادی است که در آن، شهروندان با یکدیگر و با سازمان‌ها و مقامات دولتی تعامل دارند (Ruohonen, Salminen & Vahtera, 2021, p. 35). حکمرانی خوب فرایند تصمیم‌گیری است که جریان تصمیم‌های اجرایشده را شامل می‌شود. حکمرانی خوب فقط به بخش دولتی (عمومی) اختصاص ندارد؛ بلکه به همه نهادها و جریان‌های دخیل در تصمیم‌گیری مربوط است. بر طبق نظر صندوق بین‌المللی پول،^۵ تهیه کردن کیفیت نظم‌دهنده، بهبود اثربخشی و پاسخ‌گویی بخش دولتی، از بین بردن فساد و پیشرفت اقتصادی، ابزار حکمرانی خوب به‌شمار می‌آید (Petrov, 2011, p. 10).

حکمرانی خوب به ساختار نهادی، منابع اقتصادی موجود و نهادهای مناسب بستگی دارد (Roy & Tisdell, 1998, p. 1325) و فضای فکری جدیدی را به روی این امکان می‌گشاید که گروه‌هایی که در جامعه هستند اما خارج از دولت قرار دارند، ممکن است نقش مهم‌تری در حل مسائل ملی ایفا کنند (Graham, Wynne Plumptre & Amos, 2003, p. 3). همچنین می‌توان حکمرانی خوب را زیربنای ایدئال برای دستیابی به راهبرد توسعه پایدار در نظر گرفت. این تمرکززدایی به‌عنوان مکانیسم مؤثری در کنار مسئولیت‌پذیری، پیش‌بینی‌پذیری و شفافیت، پارامتر انتخابات و حاکمیت قانون که پشتوانه حکومت‌داری خوب است، دیده می‌شود (Bakkar & Ogcem, 2020, p. 179).

۳-۲. سلامت اداری و ویژگی‌های نظام اداری سالم

سلامت اداری وضعیتی است که همه عوامل سازمان قابلیت تأمین اهداف آن را به‌طور مطلوب داشته باشند و بتوانند انحراف از هنجارهای اداری و قانونی و موانع اهداف سازمانی را در اسرع وقت شناسایی و تدابیر لازم و به‌هنگام را برای رفع آن‌ها لحاظ کنند. در تعریف مایلز^۶ (۱۹۶۹) آمده

5. International Monetary Fund (IMF)

6. Miles

است: «سلامت سازمانی به دوام و بقای سازمان در محیط خود و سازگاری با آن، ارتقا و گسترش توانایی خود برای سازش بیشتر اشاره دارد» (جاهد، ۱۳۸۴، ص. ۱۱۷). سازمانی سالم است که در مبادله اطلاعات مورد اعتماد باشد، انعطاف‌پذیر و دارای خلاقیت برای ایجاد تغییرات لازم برحسب اطلاعات به‌دست‌آمده باشد و کارکنانش به اهداف سازمان متعهد باشند و حمایت داخلی و ترس از آزادی و تهدید را فراهم آورد؛ زیرا تهدید به ارتباط خوب و سالم آسیب می‌رساند، انعطاف‌پذیری را کاهش می‌دهد و به‌جای علاقه به کل نظام، حفاظت از خود را برمی‌انگیزاند.

ساعتچی ویژگی‌های سازمان سالم را به شرح زیر بیان می‌کند:

۱. کارکنان به سازمان احساس تعلق می‌کنند و علاقه‌مندند نظراتشان را درباره مشکل ابراز کنند؛ زیرا نسبت به حل کردن آن‌ها با خوش‌بینی اقدام می‌شود؛
۲. تشریک‌مساعی آزادانه و داوطلبانه صورت می‌گیرد. کارکنان برای همکاری سازنده در جهت نیل به اهداف آماده‌اند و بدین منظور تلاش زیادی می‌کنند؛
۳. هرگاه بحرانی مؤسسه را تهدید کند، برای رفع آن با یکدیگر متحد می‌شوند و خود را موظف به رفع بحران می‌دانند. کارکنان یکدیگر را فردی مستعد و توانا برای یادگیری و توسعه می‌بینند؛
۴. انتقاد گروهی به‌منظور پیشرفت کار به‌طور عادی انجام می‌شود. صداقت در رفتار کاملاً مشهود است و کارکنان به یکدیگر احساس احترام و تعلق دارند و خود را تنها نمی‌دانند؛
۵. کارکنان کاملاً تحرک دارند. براساس انتخاب و علاقه در فعالیت‌ها مشارکت می‌کنند و حضور در مؤسسه برایشان مهم و لذت‌بخش است (به نقل از کمالی، ۱۳۹۳، ص. ۱۱۴).

۳-۳. دولت الکترونیک

افزایش تعداد کاربران اینترنت و رشد پیشرفت‌های فناوری اطلاعات بسیاری از پارادایم‌های تعامل انسانی در انجام فعالیت‌های تجاری، فعالیت‌های آموزشی و خدمات دولتی را دگرگون کرده است (Hariguna, Ruangkanjanases & Sarmini, 2021, p. 5). در طول سال‌های اخیر، تقریباً همه این فعالیت‌ها به‌شکل دیجیتال درآمده است. تأثیر فعالیت‌های دیجیتال در پنج سال گذشته اغلب انقلاب صنعتی چهارم نامیده می‌شود. تحولات فناورانه کنونی و استفاده تقریباً یکنواخت از اینترنت در تمام سطوح جامعه، روند این انقلاب صنعتی را تسریع کرده است (Herrando, Jiménez-Martínez & de Hoyos, 2020, p. 139). فرایند دیجیتالی شدن به‌طور فزاینده‌ای توسط همه عناصر، از جمله دولت که تشویق شده است فعالیت‌های خدمات‌رسانی به شهروندان را با استفاده از دولت الکترونیک تغییر دهد، احساس شده است. انتظار می‌رود دولت الکترونیک روند تحول شفافیت، کارایی و اثربخشی را در تسهیلات شهروندان سرعت بخشد. دولت الکترونیک در خدمت ارتباط بین جامعه و دولت است. تکامل دولت الکترونیک بسیار سریع اتفاق می‌افتد تا مشکلات پیچیده‌ای را که امروز با آن‌ها مواجهیم، تسهیل کند

و برای تغییرات در آینده آماده شود (Hariguna et al., 2021, p. 27).

درواقع دولت الکترونیک به‌عنوان «مدل‌های اجرای هزینه مؤثر برای شهروندان، صنعت، کارمندان به‌منظور کنترل و هدایت تعاملات تجاری آنلاین است؛ مفهومی که استراتژی، گام‌های سازمان و فناوری را یکپارچه می‌سازد» تعریف شده است (Gao & Lee, 2017, p. 21). به‌بیان خان و هوشاین^۷ (2013)، دولت الکترونیک اجازه می‌دهد شهروندان در تمام سطوح از خدمات عمومی به‌آسانی و به‌صورت الکترونیک بهره بگیرند. وو، چن و السون^۸ (2014) در تعریف دولت الکترونیک نوشته‌اند: «به‌کارگیری فناوری اطلاعات برای حمایت از عملیات دولتی، شهروندان و ارائه خدمات عمومی». همچنین گفته‌اند که دولت الکترونیک یا دولت دیجیتال استفاده دولت از فناوری اطلاعات برای جابه‌جایی اطلاعات بین مردم، سازمان‌ها، بازار و ارکان دیگر دولتی است که ممکن است از سوی قوه قانون‌گذاری، قوه قضائیه یا قوه اجرایی به‌کار گرفته شود تا بهره‌وری داخلی را بهبود بخشد، خدمات عمومی ارائه دهد و روندهای دولتی مردم‌گرا را برای مردم فراهم کند (Coelho et al., 2016, p. 22).

از ضروریات عصر اطلاعات و ارتباطات، استقرار دولت الکترونیک برای تحقق مردم‌سالاری و تسهیل در امور روزمره زندگی شخصی و شغلی است. نفوذ و گسترش روزافزون فناوری اطلاعات و ارتباطات در همه ابعاد زندگی انسان موجب شده است راه‌های ارتباطی افراد با جامعه، روش‌های زندگی و حتی شکل زندگی افراد تغییر کند؛ به‌گونه‌ای که در دنیای امروز، زندگی بدون ارتباطات الکترونیک امکان‌پذیر نیست. جریان زندگی الکترونیک سبب ایجاد پارادایم جدیدی شده است؛ از این‌رو بسیاری از کشورها با توجه خاص به گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات در نظام اداری، اقتصادی و اجتماعی خود، به‌دنبال استقرار دولت الکترونیک جهت پیشبرد اهداف و برنامه‌ها و رسیدن به جامعه توسعه‌یافته‌اند. دولت الکترونیک لازمه حکومت بر جامعه اطلاعاتی است و مدیریت آن به خلق دولت الکترونیک مقتدر نیاز دارد. دولت الکترونیک با عرضه بهتر خدمات دولتی، حذف اقدامات زائد اداری، افزایش سلامت کاری، شفافیت در امور، تسهیل امور و افزایش رضایتمندی مردم از خدمات را به‌دنبال دارد (جمشیدی، مجیدی و آخوندی، ۱۳۹۸، ص. ۵۸۴).

۳-۴. حاکمیت داده‌باز

داده‌باز^۹ مفهومی تازه در حکمرانی به‌شمار می‌آید و ناظر است به اینکه شهروندان باید به حجم انبوه اطلاعاتی که نهادهای دولتی پیوسته جمع می‌کنند، دسترسی داشته باشند. نخستین قوانین مربوط به داده‌باز در سال ۲۰۰۹م تدوین شد. امروزه بیش از ۲۵۰ دولت در سطوح ملی، منطقه‌ای و شهری، حدود ۵۰ کشور توسعه‌یافته و در حال توسعه و سازمان‌هایی همچون بانک جهانی و سازمان ملل متحد برنامه‌هایی برای پیاده‌سازی الزامات داده‌های باز تدارک دیده‌اند

7. Khan & Hussain
8. Wu, Chen & Olson
9. open data

(Nahon et al., 2014, p. 10) داده‌باز عبارت است از: داده‌های دیجیتالی که با مشخصات فنی و قانونی لازم برای استفاده و توزیع مجدد، آزادانه، در هر زمان و مکان، در دسترس قرار دارد (Open data charter, 2016, p. 10). داده‌باز هر محتوا، اطلاعات یا داده‌ای است که مردم بتوانند از آن رایگان استفاده و آن را توزیع کنند، بدون اینکه با محدودیت‌های قانونی، فنی یا اجتماعی روبه‌رو شوند (Hogge, 2010, p. 18). بانک جهانی^{۱۰} (2016) در تعریف داده‌باز آورده است: داده‌ها در صورتی باز محسوب می‌شود که هر شخص بتواند به‌صورت رایگان، بدون محدودیت و برای هر منظوری از آن‌ها استفاده و توزیع کند. بنابراین در تعریف بانک جهانی، دو شرط برای داده‌باز قید شده است:

۱. باز بودن از لحاظ فنی: به‌شکل استاندارد برای ماشین خوانا باشد؛ یعنی بتواند بازایی شود و به‌طور معناداری به‌وسیله نرم‌افزار رایانه پردازش شود؛

۲. باز بودن از لحاظ قانونی: به‌طور واضح و مشخص دارای مجوز باشد؛ به‌طوری که اجازه استفاده تجاری و غیرتجاری و استفاده مجدد بدون محدودیت را داشته باشد.

در تعریفی دیگر، داده یا اطلاعاتی باز نامیده می‌شود که بدون محدودیت بتوان به آن دسترسی یافت، از آن استفاده کرد و آن را بازنشر داد. در حالت ایدئال، چنین داده‌هایی باید در قالب‌های قابل خوانش به‌وسیله انسان (مانند HTML، DOC و PDF) یا ماشین (مانند RDF، JSON، XMP، RDF، CSV) عرضه شود و فاقد اطلاعات شخصی باشد^{۱۱} (Nugroho et al., 2013, p. 25). به‌طور خلاصه می‌توان گفت داده‌باز به این معناست که امکان استفاده یا بازاستفاده (به‌معنای پردازش و ترکیب با دیگر داده‌ها برای دستیابی به داده‌های جدیدتر) آزاد و رایگان هرکس از آن برای مقاصد قانونی و مشخص ممکن باشد.

داده‌باز انواعی دارد که هرکدام دارای کاربردهای خاصی است:

- داده‌باز فرهنگی: اطلاعاتی درباره آثار و محصولات فرهنگی، برای نمونه عناوین و نویسندگان؛

- داده‌باز علمی: اطلاعاتی که در نتیجه پژوهش علمی به‌دست می‌آید؛

- داده‌باز مالی: اطلاعات مربوط به حساب‌های دولتی (مخارج و درآمدها) و اطلاعات بازارهای مالی (سهام، قیمت‌ها، اوراق و...)

- داده‌باز آمار: اطلاعات تولیدشده از سوی دفاتر آماری و نیز شاخص‌های اصلی اقتصادی و اجتماعی؛

- داده‌باز حمل‌ونقل: اطلاعاتی همچون جداول زمانی و مسیرها؛

- داده‌باز محیط‌زیست: اطلاعاتی مرتبط با محیط‌زیست همچون سطح آلودگی و کیفیت آب رودخانه‌ها و دریاها (Open Knowledge Foundation, 2010).

10. World Bank

۱۱. اطلاعات شخصی ممکن است شامل حریم خصوصی و محرمانگی شود؛ لذا قابل انتشار عمومی نیست.

۴. روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش اجرا کیفی از نوع نظریه داده‌بنیاد است. جامعه پژوهش حاضر تمام مدیران رده‌بالای سازمان امور مالیاتی، مدیران کل و معاونان، مشاوران مالیاتی، استادان گروه اقتصاد، متخصصان و محققان فناوری اطلاعات خبرگان فعال در زمینه حکمرانی و سلامت اداری و مدیران نهاد های نظارتی بودند. نمونه پژوهش نیز با توجه به اشباع نظری داده‌ها در پژوهش کیفی مشخص گردید و حجم نمونه دوازده نفر انتخاب شد. نمونه‌گیری به روش گلوله‌برفی و نظری انجام شد. ابزار گردآوری اطلاعات نیز مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کیفی به روش کدگذاری در سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری گزینشی به صورت دستی انجام شد. مراحل کدگذاری به این صورت بود:

کدگذاری باز: ۱۲ در مرحله کدگذاری باز پس از تبدیل مصاحبه‌ها به متن، متن‌ها چندین بار مطالعه شد. سپس کدهای مفهومی متون به وسیله پژوهشگر استخراج گردید. بعد از آن، نام‌گذاری، طبقه‌بندی و توصیف کدها انجام شد؛

کدگذاری محوری: ۱۳ هدف از کدگذاری محوری این است که بدانیم مقوله‌ها چگونه به مقوله‌های فرعی‌شان مرتبط می‌شوند؛ کدگذاری محوری همچنین به دنبال این است که مقوله‌ها از لحاظ ویژگی‌ها و ابعاد بیشتر پرورده شوند؛

کدگذاری انتخابی: ۱۴ کدگذاری انتخابی به فرایند انتخاب مقوله کانونی، اتصال نظام‌دار آن با دیگر طبقه‌ها، روا کردن این روابط و تکمیل مقولاتی که نیازمند تصحیح و توسعه بیشترند، اشاره دارد (استراوس و کوربین، ۱۳۹۴).

برای این منظور، ابتدا داده‌ها خط‌به‌خط مطالعه و کدهای باز انتخاب شد. سپس کدهای مشابه در یک طبقه قرار داده شد و طبقات شکل گرفت. در نهایت در کدگذاری انتخابی ارتباط طبقات با هم آشکار گردید و فرایند یکپارچه‌سازی و بهبود مقوله‌ها انجام شد.

۵. یافته‌های تحقیق

پس از انجام مراحل کدگذاری (باز، محوری و گزینشی) برای تمام سؤالات به تفکیک، در نهایت یافته‌های عمده پژوهش که در قالب مفاهیم/ کدها، مقوله‌های عمده و تعیین مقوله هسته به تفکیک هر سؤال محوری ارائه شده بود، دوباره باید تمام مقوله‌های عمده برحسب جنبه‌های شرایطی، تعاملی و پیامدی با همدیگر تلفیق و یک مدل انتزاعی و عمومی تر که بیانگر پرسش اصلی پژوهش است، استخراج شود. در **جدول ۱**، مقوله‌های عمده پژوهش به سطح انتزاعی بالاتر ارتقا داده شده است؛ به این معنا که از آنجا که مقوله عمده

12. open coding

13. axial coding

14. selective coding

دارای تشابهات معنایی و مفهومی زیادی است، دوباره این مقوله‌ها در قالب چند مقوله کلی‌تر، تحلیلی‌تر و انتزاعی‌تر خلاصه شد و براساس شش وجه مقوله محوری، بسترها، علی، پیامدها، شرایط مداخله‌گر و راهبردها بازسازی گردید. در اینجا از طبقه‌بندی و انتزاع مجدد مقوله‌های عمده، مقوله‌های عمده دیگر به دست آمد.

جدول ۱. کدبندی مقولات عمده به دست آمده از مصاحبه‌ها

کدبندی مقولات عمده به تفکیک			
ردیف	مقوله‌های عمده نهایی	مقوله‌های عمده	نوع مقاله
۱	ایجاد پایگاه داده مشترک درون و برون سازمانی	راهبردهای مشترک (درون و برون سازمانی)	مقوله راهبردها
۲	توسعه همکاری‌های بین‌سازمانی و بین‌المللی		
۳	ایجاد عدالت سازمانی و اجتماعی		
۴	هوشمندسازی فرایندها و داده‌محوری	راهبردهای درون‌سازمانی	مقوله راهبردها
۵	بهبود گزینش منابع انسانی و شایسته‌سالاری		
۶	مدیریت دانش کارکنان		
۷	وضع قوانین شفاف با ضمانت اجرایی		
۸	شفافیت سازمانی و بهبود نظام پاسخ‌گویی		
۹	بهبود زیرساخت‌های فناورانه		
۱۰	وجود نظام‌های تشویقی		
۱۱	اعتمادسازی مدنی	راهبردهای برون‌سازمانی	مقوله پیامدها
۱۲	ایجاد نظام پیشنهادها و انتقادهای مردمی		
۱۳	فرهنگ‌سازی		
۱۴	وجود عزم ملی	مشترک (درون و برون سازمانی)	مقوله پیامدها
۱۵	افزایش اعتماد عمومی و سازمانی		
۱۶	عدالت اجتماعی و سازمانی		
۱۷	تسهیل دسترسی به داده‌ها و خدمات		
۱۸	رضایت مؤدیان و کارکنان		
۱۹	کاهش فساد اداری و نهادینه‌سازی اخلاقیات	درون‌سازمانی	مقوله پیامدها
۲۰	شفافیت سازمانی و بهبود نظام پاسخ‌گویی		
۲۱	تعالی سازمانی		
۲۲	تسریع فرایندها		

کدبندی مقولات عمده به تفکیک			
ردیف	مقوله های عمده نهایی	مقوله های عمده	نوع مقاله
۲۳	داده های قابل اتکا		
۲۴	افزایش ضمانت اجرایی تصمیمات		
۲۵	افزایش مشروعیت سازمانی		
۲۶	داده محوری	درون سازمانی	
۲۷	قانون محوری		
۲۸	بهبود رفتار کارکنان		مقوله پیامدها
۲۹	تحقق چشم انداز سازمانی		
۳۰	تمرکز دایی سازمانی		
۳۱	تمکین و شفافیت اطلاعات مؤدیان	برون سازمانی	
۳۲	افزایش فرهنگ مالیاتی		
۳۳	مشارکت عمومی		
۳۴	قوانین شفاف		
۳۵	زیرساخت های فناورانه		
۳۶	آموزش و تعالی منابع انسانی		
۳۷	هوشمندسازی داده ها و ارتقای فعالیت های الکترونیک	بسترهای درون سازمانی	
۳۸	ایجاد پایگاه داده الکترونیک مشترک و قابل دسترس		
۳۹	سیستم گزینش مناسب و شایسته سالاری		
۴۰	تبادل اطلاعاتی سازمان و مردم		مقوله بسترها
۴۱	ارتقای نظام پاسخ گویی سازمانی		
۴۲	فرهنگ سازی		
۴۳	انسجام ساختارهای اجتماعی		
۴۴	شرایط اقتصادی مناسب	بسترهای برون سازمانی	
۴۵	شرایط سیاسی مناسب		
۴۶	کاهش تصدی گری دولت و فعال سازی بخش خصوصی		
۴۷	کاربست تجارب سایر کشورها		
۴۸	اعتماد سازی مدنی		

کدبندی مقولات عمده به تفکیک			
ردیف	مقوله‌های عمده نهایی	مقوله‌های عمده	نوع مقاله
۴۹	وجود پایگاه داده‌ای مشترک	تقویت حکمرانی داده‌باز در راستای سلامت	مقوله محوری
۵۰	نظام پاسخ‌گویی مناسب و شفافیت سازمانی	اداری و با تأکید بر استقرار دولت الکترونیک	
۵۱	زیرساخت‌های فنی	در سازمان‌های دولتی	
۵۲	قانون‌مداری		
۵۳	تعاملات درون و برون سازمانی، و بین‌المللی		
۵۴	نظارت دقیق	عوامل درون و برون سازمانی	
۵۵	فسادستیزی		
۵۶	تسهیل دسترسی به داده‌ها		مقوله علمی
۵۷	نظام داده‌محوری		
۵۸	قابلیت جذب و حفظ مشتری		
۵۹	مدیریت دانش و مهارت کارکنان	عوامل فردی	
۶۰	رعایت حریم شخصی		
۶۱	عدالت اجتماعی	عوامل اجتماعی	
۶۲	داده متناسب با فرهنگ جامعه		
۶۳	افزایش آگاهی مردم و کارکنان	مشترک (داخلی و خارجی)	
۶۴	فقدان اعتماد بین مردم و سازمان		
۶۵	تغییر مستمر مدیران		
۶۶	پیچیدگی قانون و عدم شفافیت آن		شرایط مداخله‌گر
۶۷	فقدان نظام پاسخ‌گویی مناسب		
۶۸	فساد سازمانی	داخلی	
۶۹	فقدان مدیریت تغییر برنامه‌ها		
۷۰	فقدان چشم‌انداز و برنامه‌های درازمدت		
۷۱	سلیقه‌ای بودن برنامه‌ها		
۷۲	عدم وضوح نقش‌ها و مسئولیت‌ها		
۷۳	عدم همکاری بین‌سازمانی		
۷۴	عامل سیاسی	خارجی	
۷۵	مشارکت عمومی		
۷۶	منافع صاحبان قدرت		

همان‌طور که در این جدول مشاهده می‌شود، تمام مقوله‌ها ابتدا به‌طور کلی و طبق حوزه‌های مورد مطالعه و سپس در قالب شش ستون اصلی شامل مقوله‌های محوری، بسترها، پیامدها، شرایط مداخله‌گر، علی و راهبردها طبقه‌بندی شد. از آنجا که تعداد مقوله‌ها نه‌فقط فراوان، بلکه بعضاً مشابه و متداخل است، عملیات کدبندی محوری دوباره انجام شد و تعداد محدود و انتزاعی‌تری از مقوله‌ها استخراج گردید. سپس مجدد مقوله هسته نهایی، یعنی انتزاعی‌ترین سطح مفهومی، انتخاب شد تا بتواند تمام مقوله‌های فوق را در بر گیرد و خصوصیت تحلیلی نیز داشته باشد. در نهایت مدل زمینهای نهایی حول مقوله هسته ترسیم گردید.

شکل ۲. طراحی الگوی تقویت حکمرانی داده‌ها در راستای سلامت اداری و با تأکید بر استقرار دولت الکترونیک در سازمان‌های دولتی

۵. بحث و نتیجه

نتایج پژوهش با استفاده از مصاحبه‌های صورت گرفته با تمام مدیران رده‌بالای سازمان امور مالیاتی، مدیران کل و معاونان، مشاوران مالیاتی، استادان گروه اقتصاد، متخصصان و محققان فناوری اطلاعات خبرگان فعال در زمینه حکمرانی و سلامت اداری، مدیران نهادهای نظارتی به دست آمد که در ادامه ذکر شده است.

سؤال ۱: وضعیت سازمان‌های دولتی کشور (سازمان امور مالیاتی) در زمینه حکمرانی داده‌باز در راستای سلامت اداری و با تأکید بر استقرار دولت الکترونیک سال‌های اخیر چگونه است؟

بین مردم و سازمان اعتماد مطلوبی وجود ندارد. باید اطلاعات مؤدیان شفاف باشد و تمکین گردد. در این زمینه عزم ملی شکل بگیرد و شرایط جدید مبتنی بر فناوری ایجاد شود. داده‌ها هوشمند شود و همگان بتوانند به آن‌ها دسترسی یابند. همکاری و تبادل اطلاعاتی بین سازمان‌ها بیشتر شود. نظام پاسخ‌گویی ارتقا یابد و شفافیت سازمانی پررنگ‌تر شود. با تخلفات اداری برخورد قاطع شود. نهادینه‌سازی اخلاق در دستور کار قرار گیرد. همچنین مشخص شد که در حال حاضر نقش و مسئولیت افراد واضح و مشخص نیست.

سؤال ۲: کاربرد حکمرانی داده‌باز در راستای سلامت اداری و با تأکید بر استقرار دولت الکترونیک در سازمان‌های دولتی (سازمان امور مالیاتی) چه پیامدهایی دارد؟

با کاربرد حکمرانی داده‌باز در راستای سلامت اداری و با تأکید بر استقرار دولت الکترونیک در سازمان امور مالیاتی، این پیامدها و نتایج محقق خواهد شد: فساد اداری کاهش خواهد یافت؛ میزان اعتماد عمومی و سازمانی و شفافیت سازمانی بیشتر خواهد شد؛ نظام پاسخ‌گویی بهبود خواهد یافت؛ عدالت اجتماعی و سازمانی، تعالی سازمانی، تسریع فرایندها و تمکین مؤدیان شکل خواهد گرفت؛ همچنین داده‌ها و اطلاعات قابل اتکاتر خواهد شد؛ ضمانت اجرایی تصمیمات و مشروعیت سازمانی افزایش خواهد یافت؛ سازمان داده‌محور و قانون‌محور خواهد شد و رفتار کارکنان نیز بهبود می‌یابد؛ افزون بر این‌ها، در چنین شرایطی، چشم‌اندازهای سازمان تحقق خواهد یافت؛ وضعیت فرهنگ مالیاتی بهتر خواهد شد؛ نحوه دسترسی به اطلاعات و داده‌ها و همچنین خدمات ساده‌تر خواهد شد؛ مشارکت عمومی مردم افزایش خواهد یافت؛ مؤدیان و کارکنان رضایت بیشتری خواهند داشت.

سؤال ۳: برای تقویت حکمرانی داده‌باز در راستای سلامت اداری و با تأکید بر استقرار دولت الکترونیک در سازمان‌های دولتی (سازمان امور مالیاتی) چه راهکارهایی پیشنهاد می‌شود؟

راهکارهای پیشنهادی عبارت است از: بهبود گزینش منابع انسانی و شایسته‌سالاری در

سازمان، هوشمندسازی فرایندها و داده‌محوری، ایجاد و ارتقای مدیریت دانش در کارکنان، ایجاد پایگاه داده مشترک درون و برون سازمانی، وضع قوانین شفاف با ضمانت اجرایی، شفافیت سازمانی و بهبود نظام پاسخ‌گویی در سازمان، توسعه همکاری‌های بین‌سازمانی و بین‌المللی با دیگر کشورها، بهبود زیرساخت‌های فناوریانه در سازمان، ایجاد عدالت سازمانی و اجتماعی، تلاش در جهت ایجاد اعتمادسازی مدنی، تشکیل و تقویت نظام‌های تشویقی، ایجاد نظام پیشنهادها و انتقادهای مردمی و فرهنگ‌سازی.

سؤال ۴: چه بسترهای مناسبی برای ایجاد حکمرانی داده‌باز در راستای سلامت اداری و با تأکید بر استقرار دولت الکترونیک در سازمان‌های دولتی (سازمان امور مالیاتی) وجود دارد و باید وجود داشته باشد؟ چه منابعی این امر را محقق می‌کند؟

این منابع و بسترها عبارت است: وضع قوانین شفاف، ارتقای زیرساخت‌های فناوریانه، آموزش و تعالی منابع انسانی سازمان، فرهنگ‌سازی، ایجاد انسجام در ساختارهای اجتماعی جامعه، ایجاد شرایط اقتصادی و سیاسی مناسب در کشور، کاهش فعالیت بخش‌های دولتی و فعال‌سازی بخش خصوصی، هوشمندسازی داده‌ها و ارتقای فعالیت‌های الکترونیک، ایجاد پایگاه داده الکترونیک مشترک و دردسترس، سیستم‌گزینش مناسب و شایسته‌سالاری، کاربری و تجارب سایر کشورها، تبادل اطلاعاتی سازمان و مردم، ارتقای نظام پاسخ‌گویی سازمانی و اعتمادسازی مدنی.

سؤال ۵: چه عوامل مداخله‌گری در زمینه حکمرانی داده‌باز در راستای سلامت اداری و با تأکید بر استقرار دولت الکترونیک در سازمان‌های دولتی (سازمان امور مالیاتی) وجود دارد؟

این عوامل مداخله‌گر عبارت است از: تغییر مستمر مدیران، پیچیدگی قوانین و عدم شفافیت آن، فقدان نظام پاسخ‌گویی مناسب، عدم همکاری بین‌سازمانی، فساد سازمانی، عامل سیاسی، فقدان مدیریت تغییر برنامه‌ها، فقدان چشم‌انداز و برنامه‌های درازمدت، سلیقه‌ای بودن برنامه‌ها، افزایش آگاهی مردم و کارکنان، مشارکت عمومی و منافع صاحبان قدرت.

سؤال ۶: مدل مناسب حکمرانی داده‌باز در راستای سلامت اداری و با تأکید بر استقرار دولت الکترونیک در سازمان‌های دولتی (سازمان امور مالیاتی) باید چه مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی داشته باشد؟

این مدل باید دارای مؤلفه‌های نظام پاسخ‌گویی مناسب و شفافیت سازمانی، عدالت اجتماعی، قانون‌مداری، تعاملات درون و برون سازمانی، و بین‌المللی، قابلیت جذب و حفظ مشتری، مدیریت دانش و مهارت کارکنان، نظارت دقیق، فسادستیزی، رعایت حریم شخصی، تسهیل دسترسی به داده‌ها، زیرساخت‌های فنی، داده متناسب با فرهنگ جامعه و پایگاه داده‌ای مشترک باشد.

۷. پیشنهادها

- ارائه بیشتر خدمات به صورت الکترونیک (غیر حضوری)؛
- ارائه گزارش‌های عملکردی و برخورد با متخلفان به آحاد جامعه؛
- استفاده از تجربیات کشورهای پیش‌گام و سابقه‌مند در زمینه ایجاد حکمرانی داده‌باز در راستای سلامت اداری و با استقرار دولت الکترونیک؛
- کاهش تماس بین ارباب‌رجوع و کارمندان به منظور جلوگیری از فساد اداری؛
- ایجاد کارگاه‌های آموزشی در سطح بین‌المللی یا داخلی به منظور ارتقای کارمندان و بهبود مدیریت دانش این افراد؛
- ایجاد انگیزش به صورت مادی و معنوی برای استفاده از سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای سازمانی؛
- استخدام منابع انسانی آموزش‌دیده و کارآمد در سازمان؛
- همکاری شفاف با دیگر سازمان‌ها برای دسترسی به منابع درآمدی افراد؛
- تصویب قوانین کاملاً شفاف و روشن برای جلوگیری از هرگونه انحراف و تخلف؛
- ایجاد شبکه‌های ملی اطلاعات و پایگاه داده‌ها و ارائه آموزش رایگان به عموم مردم.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی

این مقاله حامی مالی ندارد.

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان در آماده‌سازی این مقاله مشارکت کرده‌اند.

تعارض منافع

بنابه اظهار نویسندگان، در این مقاله هیچ‌گونه تعارض منفعی وجود ندارد.

تعهد کپی‌رایت

طبق تعهد نویسندگان، حق کپی‌رایت (CC) رعایت شده است.

شوریه‌شگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

References

- Bakkar, Y., & Ogcem, A. R. (2020). Democracy and economic development: Disentangling the effect of elections and rule of law. *Baltic Journal of European Studies*, 9, 173-205.
- Chien, N. B., & Nghi Thanh, N. (2022). The impact of good governance on the people's satisfaction with public administrative services in Vietnam. *Administrative Sciences*, 12, 35.1-12 .
- Coelho, D., Miranda, J., Portela, F., Machadoa, J., Santos, F., & Abelha, A. (2016). Towards of a Business Intelligence Platform to Portuguese. *Computer Science*, 762-767 ,100 .
- Commission on Global Governance. (1995). Our Global Neighbourhood. Received from: <http://www.gdrc.org/u-gov/globalneighbourhood/>. accessed on 20 June 2006.
- D'Agostino, M. (2018). Open data and public health. *Rev Panam Salud Publica*, 42, e66.
- Ebrahimpour, H., & Alik, F. (2016). The role of good governance in the efficiency of governments, *International Conference of Management Elites*. Tehran, Shahid Beheshti University Conference Hall. (Persain)
- Gao, X., & Lee, L. (2017). E-government services and social media adoption: Experience of small local governments in Nebraska State. *Government Information Quarterly*, 34(4), 627-634.
- Giao, C. V. (2021). Good governance and problems for state management in Vietnam. *State Organization Journal*, 2, 48-58.
- Graham, J., Wynne Plumtre, T., & Amos, B. (2003). Principles for good governance in the 21st century. *Policy Brief*, 15,1-6 .
- Hariguna, T., & Tsamara, M. (2019). E-Government asset management using the extreme programming method. *Int. J. Inform. Inf. Syst*, 2, 24-32.
- Hariguna, T., Rahardja, U., & Ruangkanjanes, A. (2020). The impact of citizen perceived value on their intention to use e-government services: An empirical study. *Electron. Gov*, 16, 426-440
- Hariguna, T., Ruangkanjanes, A., & Sarmini (2021). Public behavior as an output of e-government service: The Role of new technology integrated in e-government and antecedent of relationship quality. *Sustainability*, 13, 7464. 1-20. <https://doi.org/10.3390/su13137464>
- Herrando, C., Jiménez-Martínez, J., & de Hoyos, M. J. M. (2020). Boosting purchase intention and online participation through passion. *Int. J. Inform. Inf. Syst*, 3, 136-145.

- Hogge, B. (2010). *Open data study: New technologies, transparency and accountability initiative*. Cambridge Grove, London.
- Imani Brandagh, M., Mohammadi, B., & Bagheri, Y. (2016). A study of factors affecting the increasing administrative system and countering corruption. *Quarterly Journal of New Research in Humanities, Winter*, 17. (Persain)
- Iranzadeh, S., & Davari, K. (2012). A study of the relationship between the establishment of E-government and the health of the administrative system of the country. *Beyond Management*, 6(22), 55-74. (Persain)
- Jahed, H. (2006). Organizational health. *Journal of Tadbir*, 159. (Persain)
- Jamshidi, I., Majidi, A., & Akhundi, N. (2019). Investigating the barriers to the establishment of article 38 of the civil service management law in governmental organizations. *Quarterly Journal of Strategic and Macro Policies*, 7(4), 582-611. (Persain)
- Kamali, Y. (2015). Investigating the role of decentralization in realizing administrative health. *Quarterly Journal of Strategic and Macro Policies*, 2(5), 132-111. (Persain)
- Keping, Y. (2017). Governance and good governance: A new framework for political Analysis. <https://doi.org/10.1007/s40647-017-0197-4>.
- Khalili Paji, A. (2018). Analyzing the functioning of e-government in preventing corruption. *Quarterly Journal of Lawyer*, Tehran, 170. 21-36.
- Khan, W., & Hussain, F. (2013). Data analysis through information visualisation for e-governments & e-businesses. *International of Developments in Systems Engineering*, 16, 215-220.
- Laboutkova, S. (2018). *Open government data- A lesson to be Learned*. Technical university of Liberec.
- Moghimi, S. M., & Alaei Ardakani, M. (2011). Assessing good governance indicators and the role of e-government in its promotion, *Quarterly Journal of Information Technology Management*, 3(8), 170-188. (Persain)
- Mollai, N., & Taheri, S. (2017). Development of e-business with data innovation model, government open data and open innovation. *Quarterly Journal of Approach*, 69. (Persain)
- Nahon, K., Peled, A., & Shkabatur, J. (2014). *The open government data heart beat of cities*. Hebrew University Interdisciplinary Center (IDC).
- Nugroho, R. P., Zuiderwijk, A., Janssen, M., & de, J. M. (2015). A comparison of national open data policies: lessons learned. *Transforming Government: People, Process and*

Policy, 9(3), 286-308.

- Open data charter. (2016). International Open Data Charter. Received from: [http:// open-datacharter.net/principles/](http://open-datacharter.net/principles/). 2016/12/26
- Open Knowledge Foundation. (2010). *The open data handbook*. Cambridge England Open Knowledge Foundation.
- Peráček, T., Mucha, B., & Breštovanská, P. (2019). Selected legislative aspects of cybernetic security in the slovak republic. *Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies*, 23, 273-82.
- Petrov, O. (2011). Next generation e-government: Transformation into open government, ICT@The World Bank, E-Democracy Conference, Ohrid, Macedonia.
- Rafei, H., & Shahnoushi, N. (2014). The impact of good government and good management on human development using geographical regression. *Iranian Journal of Research Economics*, 19(58), 153-181. (Persain)
- Rahnavard, F., & Mohammadi, D. (2007). Evaluation of the evolution of e-government in Iran. *Journal of Humanities and Social Sciences Special Management*, 7(27), 56-70. (Persain)
- Roy, K. C., & Tisdell, C. A. (1998). Good governance in sustainable development: The impact of institutions. *International Journal of Social Economics*, 25, 1310-1325.
- Ruohonen, J., Salminen, L., & Vahtera, V. (2021). Governance and steering of mocs-Legal perspective. *Lex Localis*, 19,705-728 .
- Strauss, A., & Corbin, J. (2007). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand oaks, CA: Sage Publications.
- Ubaldi, B. (2013). *Open government data, towards empirical analysis of open government data initiatives*. OECD Publishing.
- World Bank (2016). Open government data toolkit. Received from: <http://opendatatoolkit.worldbank.org/en/> 2016/12/26.
- Wu, D., Chen, S., & Olson, D. (2014). Business intelligence in risk management: Some recent progresses. *Information Sciences*, 256, 1-7.
- Yaqubi, I. (2017). Good governance and promoting the health of the administrative system-explaining the role of e-government. *Public Management Research*, 1(37), 203-222. (Persain)